

Har Polen blivit tystare? I så fall varför?

En studie kring en institutions ansvar i upprätthållande av demokrati och yttrandefrihet.

Alice Schmitz & Malin Karlsson

Abstract

Det finns flera demokratier idag som kritiserats för att ta steg bakåt när det gäller demokratiska rättigheter så som yttrandefrihet, Polen är ett sådant land. Genom undersökningen är målet att besvara forskningsfrågan: Vad är det som gör ett demokratiskt land som Polen kan överge vissa demokratiska rättigheter och där med utöva förtryck mot yttrandefrihet och pressfrihet? I huvudsak har vi fokuserat på att finna institutioner som inte fungerar för att upprätthålla demokratiska rättigheter. Uppsatsens arbetshypotes är att det är konstitutionsdomstolen som inte fungerar som det ska. Vi har sett att det finns flera teorier kring ämnet så vi har valt att försöka utvärdera Polens situation genom dessa teorier.

Först belyses Polen och Tjeckien i en genomgång av hur situationen ser ut i dessa länder vilket övergår i en jämförelse med mål att hitta den institution som inte fungerar i Polen. Resultatet av jämförelsen visar att Polens konstitution vilket är den högsta lagen i Polen och uttrycker att demokratiska värden så som yttrandefrihet ska säkerställas men genom att Polens regering har avväpnat konstitutionella domstolen finns det alltså ingen beskyddare av konstitutionen.

Sammanfattningsvis argumenterar uppsatsen för att demokratiska rättigheter överges i samband med att det inte finns tillräckliga skydd för demokratiska rättigheter och att det inte finns fungerande institutioner som granskar samt håller regeringar ansvariga för bevarandet av demokratiska rättigheter. Vi ser i vår undersökning av länder att demokratier riskerar att hotas om den inte har "vapen" för att skydda sig själv.

Nyckelord: demokrati, yttrandefrihet, Polen, inskränkning av demokratiska rättigheter

Ord: 9700

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
2. SYFTE	5
3. TIDIGARE FORSKNING	6
3.1 TEORI	7
3.1.1 <i>Demokrati</i>	7
3.1.2 <i>Konstitutionsdomstol</i>	7
3.1.3 <i>Teorier som skulle kunna förklara begränsandet av demokratiska rättigheter</i>	9
3.1.4 <i>En teori som går att applicera i fallet av Polen</i>	10
4. METOD	12
4.1 METODKRITIK	13
5. RESULTAT	15
5.1. SITUATIONEN I POLEN	15
5.2. TJECKIEN	21
6. DISKUSSION OCH ANALYS	25
6.1 DISKUSSION KRING POLEN OCH TJECKIEN	25
6.1.1 <i>Polen</i>	25
6.1.2 <i>Tjeckien</i>	25
6.2 VARFÖR KAN INTE DAVENPORT OCH ARMSTRONG SAMT MERKEL KAN FUNGERA SOM FÖRKLARINGSTEORIER	26
6.2.1 <i>Davenport och Armstrong</i>	26
6.2.2 <i>Merkel</i>	27
6.3 VARFÖR SCHMITT KAN FÖRKLARA VAD SOM HÄNDER I POLEN	27
6.3.1 <i>Schmitt applicerat på Polen</i>	27
6.3.2 <i>Schmitts teori besvarar frågeställningen</i>	28
6.4 RESULTATET I ETT BREDARE SAMMANHANG	29
7. KÄLLFÖRTECKNING	30

1. Inledning

Vi upplever en generell trend, ett fenomen, i Europa när det gäller övergrepp mot yttrandefrihet, allt fler länder gör restriktioner när det gäller media lagar. Ett flertal rapporter har skrivits från EU, freedomhouse m.fl. som kritiserar Polen, Ungern, Turkiet, och många andra Europeiska länder som redan ses som fullt ut demokratiska när det gäller en tillbakagång i den demokratiska rätten till yttrandefrihet och pressfrihet. På senare tid har Polen blivit hårt kritiserade för hur de agerat, då de under 2015 rösta igenom lagar som påverkat media. Presidenten Andrzej Duda skrev under ett kontroversiellt lagförslag som begränsar den fundamentala demokratiska rättigheten till yttrandefrihet. Lagen gav även regeringen och finansministern rätt att tillsätta och avsätta chefer inom den offentliga median med andra ord rätten att styra över statliga tv och radio kanaler. Att detta inträffar i ett demokratiskt land är oroväckande, demokratiska länder förutsätts värna om demokratiska rättigheter så som yttrandefrihet där med ställer vi oss frågan, vad händer i Polen egentligen?

Varför är detta viktigt? Om man tittar på Dahl är yttrandefrihet och pressfrihet viktiga faktorer i vad som gör en demokrati; att yttrandefrihet hotas innebär också att demokratin i sin helhet hotas vilket gör detta till en högst viktig fråga. Inte bara för att det är aktuellt nu med den trend vi ser i Europa utan att denna forskningsfråga bidrar till en av de grundläggande frågorna inom statsvetenskap att lokalisera vilken institution som inte garanterar demokratiska rättigheter.

Trots tidigare forskning finns det ingen självklar teori som skulle kunna applicera på Polen för att förklara exakt varför detta har hänt. I uppsatsen vill vi försöka förstå oss på fenomenet med fokus på Polen genom att försöka lokalisera den "institution" som inte fungerar i landet för att garantera yttrandefrihet och pressfrihet. Baserat på forskning går vi in med hypotesen att det är konstitutionsdomstolen i Polen som är den institution som inte utför sin roll.

Uppsatsen fortsätter enligt följande. I första delen av uppsatsen beskrivs de problematiska teorier samt de teorier som går att appliceras i undersökningen. I del två utgår uppsatsen ifrån Polen och Tjeckien för att bygga upp en bakgrund till vad som sedan blir den sista del; en analys som ska leda till att applicera teorierna på resultaten för att få ett svar på vår forskningsfråga samt hypotes, och diskutera varför en demokrati har möjlighet att begränsa grundliga demokratiska rättigheter utifrån icke fungerande institutioner i landet.

2. Syfte

Vi ämnar med rapporten att undersöka händelseförloppet i Polen 2015 och 2016. Hur kommer det sig att Polens regering kunnat genomföra begränsningar på landets demokrati genom att begränsa yttrandefrihet. Målet är att finna den institution som är “svag”, “icke- fungerande” vilket har möjliggjort att begränsningar av demokratiska rättigheter i Polen har kunnat genomföras. Vi arbetar med hypotesen att det är konstitutionsdomstolen i Polen som misslyckas. Med bakgrund i detta syfte formuleras undersökningens frågeställning till;

Vad är det som gör ett demokratiskt land som Polen kan överge vissa demokratiska rättigheter och där med utöva inskränkningar av yttrandefrihet och pressfrihet?

3. Tidigare forskning

Vi är uppmärksammade på att det finns existerande forskningsfält om demokrati, icke fungerande demokratier samt vikten av fungerande konstitutionsdomstolars roll i länder.

Regan och Henderson 2002, argumenterar för att den största faktorn för möjliggörandet av politiskt förtryck av rättigheter kommer ske när det finns ett hot mot staten. När regeringar inte klarar av att möta yttre och inre hot som ställs mot landet. I demokratiska länder kommer hoten yttras via politiska kanaler och i semi- demokratier kommer dessa hot upplevas som mer problematiska för att de inte har fullt utvecklade demokratiska mekanismer och kanaler vilket möjliggör förtryck. Diamond 2002, menar på att oberoende om man är en fullt konsoliderad demokrati eller en auktoritär regim existerar det i stor utsträckning regimer som kan klassas som "blandade", med inslag av både demokrati och autokrati i båda formerna av styre. Det gör att Diamond pekar att demokratier, nya som gamla, liberala och illiberala alltid kan bli mer demokratiska. Vanberg 2015 menar på att domstolar som utövar konstitutionell granskning besitter stor makt då de kan åsidosätta lagstiftande och verkställande åtgärder baserat på att det blir konflikter med konstitutionen men samtidigt måste domstolen förlita sig på att myndigheter och lagstiftare är villiga att följa deras beslut. Vanberg menar att konstitutionella domstolar är i sin natur svaga institutioner och undersöker vilka förutsättningar som måste finnas för att domstolen ska kunna utföra sitt arbete. Med dessa förutsättningar blir konstitutionsdomstolen en mäktig aktör i det politiska landskapet då de har möjlighet att forma ett politiskt landskap genom att definiera friheter och begränsa rättigheter. Barak 2002, argumenterar att högsta domstolens roll i ett land är att överbrygga gapet mellan lag och samhälle samt att skydda demokratin.

Således blir målet med rapporten att göra ett tillägg i det existerande forskningsfältet om demokrati och icke-fungerande demokrati. Genom att belysa vikten av fungerande institutioner för upprätthållandet av demokratiska rättigheter genom att identifiera de/den institution/institutioner som inte fungerar i Polen.

3.1 Teori

Vi har funnit det problematiskt i förberedelserna för uppsatsen att finna en teori som tydligt passar till uppsatsens syfte. Under förberedelserna uppmärksammades vi på ett flertal teorier som inte gav det resultat som uppsatsen är ute efter där bland Davenport och Armstrong 2007 samt Merkel 2004 vilka vi kommer gå igenom och i analysen argumentera för varför de inte är applicerbara. Men trots problematiken fann vi Schmitt 2000 som går att applicera i uppsatsen för att kunna besvara frågeställningen samt stödjer hypotesen. För att demokratiska rättigheter ska beskyddas måste det finnas en institution som bedömer om lagarna följs i ett land och kunna döma i fall som bryter mot lagen, därmed har vi valt att fokusera på konstitutionsdomstolens roll.

3.1.1 Demokrati

I uppsatsen har vi utgått från Dahls demokrati-definition som består av sex variabler: elected officials, free, fair and frequent elections, freedom of expression, alternative sources of information, associational autonomy och inclusive citizenship (Dahl, 1998, s. 85). I definitionen av demokrati har vi tagit vara på yttrandefrihet som en demokratisk rättighet.

3.1.2 Konstitutionsdomstol

I nästkommande stycke är målet att visa på forskares teorier kring vikten av konstitutionsdomstolar i demokratier för att underbygga hypotesen att det är konstitutionsdomstolen i Polen som är den institution som inte klarar av att utföra sitt arbete.

Vikten av konstitutionsdomstol lyfts fram av Zakaria 1997 som belyser att demokrati växer sig allt starkare medan konstitutionell liberalism står stilla. Konstitutionell liberalism syftar till regeringens mål där med inte hur den väljs medan demokrati syftar till liberal demokrati med fria och rättvis val, en rättsstat och en delning av makt. Konstitutionell liberalism syftar till traditionen att skydda individens självständighet och värdighet mot tvång från kyrka, staten eller samhället. Att skydda en individs rättigheter till liv, egendom och frihet till tal och tro görs via begränsningar av makt i ens regerings alla utskott, genom lag, domstolar och separation mellan kyrka och stat. Konstitutionell liberalism har lett till demokrati men demokrati ser inte ut att skapa konstitutionell liberalism. Där med kommer problemen med

styrning av ett land komma inifrån demokrati i och med att det där med kommer bli en fråga om legitimitet.

Epstein, Shvetsova och Knight 2001 argumenterar för att när nationer skapar konstitutionsdomstolar väljer de en av två tänkbara modeller, den amerikanska eller den europeiska modellen. Där den amerikanska syftar till en diffus institutionell uppdelning där vanliga domstolar kan utöva lagprövningsrätt och förklara en handling icke- konstitutionell. Domstolar kan enbart utöva lagprövningsrätt efter en handling har utförts. Den amerikanska modellen har en konkret lagprövning där med kan domstolarna enbart döma i verkliga händelser och kontroverser. Slutligen kan enbart de som är direkt inblandade i utkomsten av en dom ta det till domstol. Den europeiska modellen är centraliserad där en domstol oftast kallad konstitutionsdomstol har rätt till att utföra lagprövning. Andra domstolar har där med inte jurisdiktion att döma i sådana fall, de kan däremot hänvisa fall vidare till konstitutionsdomstolen. Många domstolar har rätt att se över fördrag och regeringsfördrag. Det sker både konkret och abstrakt granskning i den europeiska modellen vilket innebär att domstolen kan döma i fall utan konkret händelse utan enbart i teori. Flertalet aktörer kan påbörja en process i konstitutionsdomstolen, allt från regerings aktörer, exekutiv och medlemmar av den lagstiftande kammaren till vanliga medborgare. I den centraliserade modellen är syftet av domstolarna tydligare, att genom olika lagar och bestämmelser skydda grunderna av det konstitutionella systemet. Författarna menar även på att när en domstol dömt är det upp till de andra politiska aktörerna att bestämma om de ska modifiera, åsidosätta eller bortse från domstolens dom och där med skada domstolens legitimitet. Dessa "attacker" har effekter på lång sikt och på kort sikt. På kort sikt kommer det göra vissa lagförslag inte har någon betydelse men på lång sikt kommer besluten av andra aktörer ta bort legitimiteten från domstolen vilket i långa loppet gör domstolen till en ineffektiv institution. Dock, kan det urskiljas att alla aktörer vill att policyn som bestäms ska ligga nära ens kärnfrågor. Det innebär att i besluten av att göra "attacker" mot domstolen görs på en toleransskala, där aktörerna tolererar domstolen då de fattar beslut som kan identifieras som närhet till kärnfrågorna man för. Men så fort besluten domstolen ligger för långt bort från ens kärnfrågor kommer "attacker" göras mot domstolens legitimitet (Epstein, Shvetsova, Knight, 2001. s. 120 - 123, 128).

Vanberg 2015 undersöker hur den konstitutionella domstolen kan ha den makt som den har, vilka förutsättningar som krävs samt att det handlar om ett intresse att upprätthålla domstolens

beslut då det medför vissa fördelar att arbeta med den och det kan uppstå nackdelar att arbeta mot den. Ett exempel av de förutsättningar som Vanberg tar upp är att domstolen måste förlita sig på att myndigheter och lagstiftare, och övriga verkställande institutioner, är villiga att följa deras beslut då han menar att konstitutionella domstolar är i sin natur svaga institutioner eftersom de saknar verkställande makt. Därmed blir en sådan domstol en mäktig aktör i det politiska landskapet då de har möjlighet att forma ett politiskt landskap genom att definiera friheter och begränsa rättigheter (Vanberg, 2015, s. 168, 171-176, 179, 181).

Habermas 2001 argumenterar för att idén om en rättsstat förutsätter att idéer om mänskliga rättigheter kommer tillsammans med suveränitet som en andra källa av legitimitet. Dualiteten väcker frågan hur demokratiska principer och konstitutionalism kan relateras. När det går att uppmärksammas att individens rättigheter som stadgas i en demokrati kan komma att bli begränsade i en rättsstat. Där med går det att urskilja att länder som USA och Tyskland har upprättat självständiga institutioner för att kritiskt granska överensstämmelsen mellan konstitution och parlamentets bestämmelser. I dessa sammanhang blir domstolens roll att starta debatter kring demokrati i förhållande till rättsstaten (Habermas, 2001, s. 766, 768).

Slutsatsen av genomgången är att det finns en konkret spänning mellan demokrati och en konstitutionsdomstol baserat på att domstolar dömer i fall som kan komma att begränsa demokratiska rättigheter. Samtidigt belyses vikten av ett fungerande rättssamhälle där regeringen blir granskad av en fristående institution för att se att landet följer de lagar som de byggdes på. Där med framkommer vikten av en konstitutionsdomstol i ett demokratiskt land för att domstolen enligt stadgade principer ifrågasätter regeringen i landet. I och med denna slutsats ser vi att hypotesen om att det är konstitutionsdomstolen i Polen som inte fungerar är relevant då forskare i ämnet belyser den spänning mellan domstol och regering som upplevs i Polen.

3.1.3 Teorier som skulle kunna förklara begränsandet av demokratiska rättigheter

Vi uppmärksammar i rapporten två teorier som skulle kunnat appliceras i undersökningen men som faller på att de inte producerar resultat som visar på vilken institution i ett land som inte fungerar. I analysen kommer vi argumentera för varför dessa inte kan appliceras.

Davenport och Armstrong 2007 argumenterar för ett samband mellan graden av demokrati i ett land och när övergrepp mot rättigheter sker. Författarna menar på att i ett land som värderas ha en svag demokrati har inte demokratiska värden någon påverkan på minskande av förtryck. Men så fort en demokratisk "tröskel" införts i ett land påbörjas utvecklingen av demokratiska institutioner samt mass politiskt beteende vilket leder till att demokrati har en dämpande effekt på förtryck som kommer från staten. Det leder till slutsatsen att, det inte finns ofullständigt demokratiska lösningar för att lösa förtryckande handlingar (Davenport, Armstrong, 2004, s. 551- 552).

Wolfgang Merkel 2004 visar på att det inte finns någon specifik faktor som är den primära orsaken till att skapa defekter i demokratier. Utan det går att urskilja kombinationer av anledningar till varför defekter i demokratier uppkommer. Merkel pekar ut, the path of modernization, level of modernization, economic trends, social capital, civil society, state and nation building, type of authoritarian predecessor regime, transitional mode, political institutions samt international and regional context som faktorer som påverkar skapandet av defekta regimer (Merkel, 2007 s.52, 53, 54).

3.1.4 En teori som går att applicera i fallet av Polen

Schmitt 2000 argumenterar för att tolerans är grundstenen i liberalism. En av de viktigaste samhällsfunktionerna är att minska valen för individen genom att förbjuda vissa handlingar och kräva andra. Att kunna ifrågasätta en handling innebär att det ska kunna gå att förebygga genomförandet av den handlingen genom att argumentera för att åtgärden är bättre. Den största "motsättaren" är staten. Staten är tolerant om den finner sig i om medborgare gör vissa handlingar som går att ifrågasätta men med vetskapen om att staten har medel att stoppa dem. Att sluta tolerera handlingar betyder två saker för staten, för det första, att sluta tolerera handlingar innebär att man börjar förebygga dem. Men för det andra, när en stat slutar tolerera efter de har erkänt rätten hos medborgare att göra vissa handlingar som kan ifrågasättas. Dock, när en individ har rätten att göra en viss handling, kan inte den forna tolererande makten börja att förebygga. Där med visar Schmitt på att en liberal demokrati måste vara en "vigilant democracy" beväpnad med vapen för att kunna skydda sig mot motståndare mot den liberala grunden. Schmitt undersöker Tyskland och visar på att när The Basic Law (GG) ratificerades antagandet om att alla medborgare har omstridda rättigheter som inte får kränkas. The Basic law dock, innehåller principer som tycks kränka individers basala rättigheter.

Men dessa artiklar 8 och 21.2 i GG, är basen för att Tyskland ska vara en 'wehrhafte Demokratie', en "vigilant democracy". Artikel Art. 18 GG, säger att den som förtrycker yttrandefriheten, specifikt pressfriheten, (Art. 5.1), friheten till att undervisa, {Art. 5.3} mötesfrihet (Art. 8), föreningsfriheten (Art. 9), sekretessen som behövs för att kunna korrespondera via post och telekommunikation, {Art. H}, rätten till fastighet. {Art. 14}, rätten till asyl (Art. 16a) kommer förlora dessa grundläggande demokratiska rättigheter för att behålla den fria och demokratiska ordningen.

Även enligt Art. 21.2 GG, kommer partier som genom deras mål och deras beteende som söker att underminera fria demokratiska rättigheter som försvagar existensen av den federala republiken Tyskland kommer bli icke-konstitutionella. Den högsta institution i Tyskland som kan göra bestämmelser i dessa frågor rörande inskränkningar på dessa lagar är landets konstitutionsdomstol. Konstitutionsdomstolen kan bara agera om någon har lagt in en önskan om det. För att kunna göra ett väl påläst beslut kan domstolen vända sig till det federala kontoret för skydd av konstitutionen som övervakar organisationer och personer som tros begå icke-konstitutionellt beteende samt tillhandahåller en allmän rapport om kontorets beteende. Om domstolen baserat på informationen de tillhandahållit bestämmer att fälla en person eller organisation krävs två tredjedels majoritet av domarna. Schmitt argumenterar för att de hårda lagarna härstammar upplevelserna under Weimar regeringen. Att tack vare de formella karaktärerna av republikens rättsystem, vilket sa att alla lagar var giltiga så länge de var antagna av den etablerade proceduren vilket gjorde att Hitler kunde ta makten genom flera steg. Hitler avskaffade många av de basala rättigheterna och tillslut ta över hela det legislativa systemet och skapa tredje riket. Där med författade männen och kvinnorna bakom The basic law en stadga som skulle vara "diktator säker" som skulle vara immun mot alla totalitära försök att förstöra demokrati (Schmitt, 2000, s. 145 - 151, 153 - 154)

Slutsatsen av genomgången är att Schmitts teori är applicerbar i undersökningen för att den ger en konkret förklaring till varför inte Polen klarar av att skydda de demokratiska rättigheterna till yttrandefrihet och pressfrihet. Teorin belyser vad som krävs av en stat för att kunna skydda demokratiska rättigheter. I beskyddet av de demokratiska rättigheterna i Schmitts teori belyses vikten av ett lands konstitutionsdomstol för upprätthållandet av demokratiska rättigheter. Där med beläggs vår hypotes om varför konstitutionsdomstolen är viktig del att undersöka i Polen.

4. Metod

Undersökningens metod är en jämförande studie “mest lika” design där Polen är det centrala fallet i vår undersökning. Polen kommer jämföras med Tjeckien för att se om länderna bär likheter eller olikheter i vilken institution/institutioner som inte fungerar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2012, s. 101- 104).

Valet av Tjeckien grundar sig i ländernas generella likheter. Vi klassar det som generella likheter i och med att oavsett vilka länder som jämförs och deras likheter kommer det att finnas olikheter mellan länderna, dessa olikheter hade vi i avsikt att hålla så få som möjliga. Därmed har vi uppmärksammat tre likheter. Den första likheten kan identifieras som en överensstämmelse i styrelseskick vilket baseras på att båda länderna är republiker med en övre och undre kammare samt president. Den andra likheten som uppmärksammas är att länderna har en delad historia exempelvis under andra världskriget tvingade båda länderna att underkasta sig en större dominerande stat och därmed leva i förtryck av den stormakten. Den sista faktorn kan klassas som geografisk i och med att vi valde länderna i och med att de är placerade bredvid varandra och därmed är grannar. I och med att vi valde länderna på generella likheter finns det alltid fler faktorer att belysa men det påverkar inte relevansen av resultatet av undersökningen. Därmed i grunderna av de tre generella faktorerna är en jämförelse intressant för att urskilja om situationen i Polen skiljer sig från situationen i Tjeckien.

Undersökningen baseras därmed på en kvalitativ textanalys vilket innebär en intensiv närläsning av andra forskares arbete i ämnet. Det är specifikt en kritisk granskning med ideologikritisk inriktning. Ideologikritisk granskning syftar till att texter används som ett medel för att upptäcka förhållanden inom samhällslivet, att med hjälp av att studera texter få en uppfattning om sakers tillstånd i ett vidare sammanhang (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2012, s. 212). Tillvägagångsätt är därmed viktigt i studien för att det är genom detta tillvägagångsätt vi belyser “tillståndet” som ämnas undersöka vilket är, varför det upplevs ett begränsande av demokratiska rättigheter i Polen. Vi vill vidare diskutera resultatet i ett “bredare sammanhang” för att se hur resultatet av jämförelsen kan appliceras till andra Europeiska länder.

Undersökningen kommer struktureras på följande sätt: Inledningsvis kommer den nuvarande situationen i Polen belysas genom att gå igenom händelseförloppen från att Andzej Dudas tillträdde som president och PiS blev invald i parlamentet till och med nutid. Där genomgången kommer centreras kring landets konstitution specifikt hur den stadgar skydd av yttrandefrihet samt undersöka konstitutionsdomstolens sammansättning och jurisdiktion. Utöver det kommer lagförslag som lagts fram av regeringen och röstats igenom belysas på grund av dess påverkan på landets demokratiska rättigheter. Det övergår till att beskriva Tjeckien, hur landets konstitution skyddar yttrandefrihet samt jurisdiktionen för landets konstitutionsdomstol samt fall som kan diskuteras som kontroversiella. Baserat på genomgången av de båda länderna övergår uppsatsen till en diskussions del där länderna jämförs för att identifiera vilken/vilka institutioner som inte fungerar och om det överensstämmer i båda länderna, där i kommer vår hypotes kring konstitutionsdomstolens roll stödjas. Efter institutioner som inte fungerar i Polen blivit identifierade kommer uppsatsen övergå i en analys där det kommer diskuteras varför vi ansåg att Davenport och Armstrong samt Merkel inte kan appliceras i undersökningen samt belysa varför vi ansåg Schmitt som fördelaktig i vår undersökning vilket leder avslutningsvis till att besvara undersökningens frågeställning.

4. 1 Metodkritik

Kritik mot undersökningen kan riktas mot det faktum att det som undersöks i Polen är nutida, det är en process som startade 2015 och fortsatte in i 2016. I och med att vi har identifierat att det är en pågående process kan vi konstatera att vi inte har sett de slutgiltiga effekterna av lagarnas implementering samt att det kan jobbas fram ytterligare lagförslag efter vår undersökning som kan förändra läget i Polen. Där med kan det konstateras att undersökningen uppmärksammar de direkta effekterna av implementeringen av de nya lagarna men kan inte ta ställning till hur det kommer att se ut på lång sikt. Trots det kan vi se att validiteten av vår undersökning är intakt då undersökningen syftar till att finna start punkten till den problematik som är i Polen inte hur det kommer se ut i framtiden. Vi är medvetna om att de fall vi har belyst i Tjeckien är ifrån en annan tidsspann än det vi tittat på i Polen, den trend vi har diskuterat i Europa går längre bak än 2015 vilket gjorde att vi medvetet valt att titta på ett utökat tidsspann i Tjeckien.

Den andra kritiken kan riktas mot att uppsatsen centrerar sig kring Polen och därmed blir resultatet av undersökningen blir svår generaliserad för att appliceras på andra länder. I och med att slutsatserna kan vara specifika till Polen. Jämförelsen med Tjeckien är för att underbygga de fynd vi finner är kopplade till Polen.

5. Resultat

5. 1. Situationen i Polen

Polen har en utdragen bakgrund som man kan följa långt tillbaka i historien med påverkan från både nazismens styre samt kommunistisk styre bara under det senaste århundradet. Det skedde ett systemskifte 1990 med flera förändringar ifrån kommunistiskt styre till dagens parlamentariska republik som delar makten i ett underhus "sejmen" och ett överhus "senaten". Polens nuvarande författning godkändes i ett lagförslag 1997. Landet gick från planekonomi till marknadsekonomi och har sedan 1990 haft en stadig tillväxt trots det klassas landet som ett relativt fattigt land jämfört med andra länder i Europa. Landet anslöt sig till NATO 1999 och EU 2004. (Book)

I maj 2015 valdes Law and Justices (PiS) kandidat Andrzej Duda till president i presidentvalet i och med det tog politiken en vändning då yttre högern tog mer plats i politiken än tidigare (Lowe, 2015). I Polen är presidenten folkvald och kan sitta i högst två perioder på fem år. Trots att presidenten har begränsade befogenheter så har han fortfarande auktoriteten som statschef och ett större ansvar när det gäller utrikespolitik samt försvarspolitik. Presidenten har möjlighet att lägga in veto mot lagförslag men vetot kan upphävas av parlamentet. Den primära makten att göra förändringar vilar i största hand hos Sejmens majoritet. (Swiecicki - Bengtsson)

Duda blev vald efter att bland annat ha lovat att distansera Polen från Europeiska "mainstreamen" och istället slåss för nationens intresse. Under en ekonomisk konferens i Krynica, Polen sa Duda följande uttalande: "I won't agree to a dictate of the strong. I won't back a Europe where the economic advantage of the size of a population will be a reason to force solutions on other countries regardless of their national interests." Där menar Duda att EU måste bevara grunden av suveräna stater som styr med principen av partnerskap istället för att vara en union där rikare, större medlemmar dikterar olika problem så som migrationen. (Moskwa - Skolimowski, 2015)

I oktober blev även Lag och Rättvisa konservativa (PiS) partiet först med att få en majoritet i Polsk demokratisk val vilket är ovanligt då landet utgår ifrån ett flerpartisystem. Med majoritet i parlamentet samt deras kandidat som president var det en stor vinst för PiS vilket

gav dem mycket makt. I Polen ligger den legislativa makten hos Sejmen och senaten. Sejmen beslutar om lagar och består av 460 ledamöter. Senaten som består av 100 ledamöter har i uppgift att ge rekommendationer i samband med förändringar, tillägg eller avslag. Både underhuset och överhuset väljs vart fjärde år i allmänna val. Partier måste få 5 procent i röster för att komma in i sejmen och partiallianser 8 procent, men det kan tilläggas att det finns undantag för partier som representerar minoritetsgrupper. (Swiecicki - Bengtsson)

Konstitutionell tribunal domstolen, författningsdomstolen, i Polen finns till för att lösa tvister kring grundlagen och se att konstitutionen följs i statliga institutioner, och huvuduppgiften är att övervaka att gällande lag stämmer överens med Polens konstitution. Det är en stark institution med ensamrätt till att uttrycka ifall lagar är ”icke konstitutionella”. De undersöker även att internationella avtal fungerar i enlighet med konstitutionen och ser till att målen med konstitutionen stämmer överens med politiska partiers verksamhet. Domstolen ska vara en separat makt som ska vara oberoende andra. Den består av 15 domare som väljs av Sejmen för nio års perioder. Domarna ska vara fullt självständiga. Domstolen är en av de formella garantierna att grundlagen följs enligt rättsstatsprincipen. (Constitution of The republic of Poland, 1997, kap 8.)

En strid kring utvalda domare till konstitutionella domstolen påbörjades strax efter valet. Det fördetta ledande parlamentet valde fem nya domare till konstitutionella tribunal, tre som skulle ersätta domare vars 9-års period redan gått ut och två som skulle ersätta domare vars period skulle ta slut strax efter valet. Presidenten valde att inte svära in dessa domare och parlamentet förde igenom en resolution som gjorde alla dessa fem domare ogiltiga - detta utan att vänta på domstolens beslut. Parlamentet valde nya domare som skulle ersätta de ogiltiga, och de valdes natten innan domstolen beslut om de ”ogiltiga” domarna. Trots att presidenten vägrat att svära in tidigare domare i fyra månader så valde han att svära in fyra av de domare som utsetts av nya parlamentet. Samtidigt höll domstolen inte med om att dessa nya domare skulle kunna vara med i att ta beslutet kring domarna som parlamentet förklarat ogiltiga. Domstolen tog beslutet att de tre domarna som skulle tillträda innan valet förklarades giltiga och de två som skulle tillträda efter valet förklarades ogiltiga. (Kisilowski, 2015) Det sågs som en överträdelse av konstitutionen av domstolen i december. Enligt domstolen finns det tre domare som inte svurits in som de borde, medan regeringen ignorerar konstitutionens beslut och insisterar att valet av de nya domarna överskuggar valet av de gamla, och kräver att de nya ska tillträda. (Cienski, *Poland's constitutional crisis goes international*, 2015)

En ny lag fördes igenom av parlamentet och godkändes av senaten i December. En av bestämmelserna i den nya ändringen kräver 13 av 15 domare att döma i ett fall medan nuvarande praxis tillåter ett mindre antal domare att granska fall. Motståndare till ändringen säger att en högre tröskel av domare som krävs för att pröva ett ärende kommer att bromsa effektiviteten av en domstol som redan är överbelastad. T ex blir det omöjligt för domstolen att ha möten med ett färre antal domare. (Cienski, *Poland's constitutional crisis goes international*, 2015)

En annan del av ändringen kräver två tredjedelars majoritet för ett beslut istället för nuvarande enkel majoritet. Motståndare till ändringen säger även här att det kommer att vara väldigt svårt att nå två tredjedels majoritet, och därför kommer domstolen inte att kunna uttala sig om många fall. Nya lagen kräver även tre till sex månaders väntetid mellan tidpunkten då en begäran och görs och en dom, det kan jämföras med två veckor som gäller för tillfället. (DW, *EU warns Poland on rule of law as constitutional crisis escalates*)

Tidigare president och ledare av solidaritet Lech Walesa uttalade oro över rättsprincipen genom att säga att demokrati var i riskzonen, och nämnde att en folkomröstning skulle vara önskvärd för att tvinga PiS att hålla tidigare val. Förändringarna mer eller mindre förlamar domstolen. Kritiker säger att förändringarna underminerar domstolens ansvar för att hålla regeringen ansvarig. (DW, *EU warns Poland on rule of law as constitutional crisis escalates*)

Parlamentet godkände ett lagförslag som omstrukturerar statsförvaltningen genom att skrota kravet på att läggas ut på anbud för offentliga poster, kritiker menar att detta gör det möjligt för regeringen att sätta lojalister på dessa centrala poster. Det startades även en diskussion kring ett lagförslag som ger polis och säkerhetsorganisationer mer makt att söka igenom medborgaren, mail, sociala medier och annan typ av kommunikation för att som regeringen menar ska leda till allmän ökad säkerhet medan det har diskuterats om att lagstiftningen bryter mot EU:s bestämmelser kring dataskydd. (Cienski, *New media law gives Polish government fuller control*, 2015)

Debatten kring konstitutionella domstolen är bara en del i PiS försök att ta kontroll över landets institutioner. De har genomfört rensning av ledningar vid statskontrollerade företag,

officerare och tjänstemän. Landet har även försökt få större inflytande med de offentliga medierna. (Cienski, *Poland's constitutional crisis goes international*, 2015)

Polens konstitution skyddar både yttrandefrihet och pressfrihet. I artikel 14 i konstitutionen fastställs att den polska republiken skall säkerställa pressfrihet samt andra typer av social kommunikation. I andra kapitlet av konstitutionen som handlar om medborgares rättigheter, kan finnas i artikel 54 att alla medborgare ska ha frihet att uttrycka åsikter, där allas möjlighet till att förvärva och sprida information även ingår. Konstitutionen förbjuder censur och staten begränsar inte tillgång till internet vilket också tas upp av artikel 54 i punkt 2. KRRiTV har makt i reglering för radio och tv. De distribuerar sändningsfrekvenser, licenser och fördelar abonnemangsinträder till offentliga medier. KRRiTV ska vara en opartisk, opolitisk organisation som alltså är utnämnda av konstitutionen att ta ansvar över regleringen av radio och tv enligt artikel 213-215 där konstitutionen delar med ansvar över att skydda yttrandefrihet. (Constitution of The republic of Poland, 1997) Konstitutionella domstolen har dock fortfarande som huvuduppgift att se till att konstitutionen följs. (Constitution of The republic of Poland, 1997, kap 8.) The Broadcasting Act of 1992 etablerar the National Council of Radio and Television. Journalister ska enligt lag garanteras fullt källskydd, bortsett från fall som gäller nationell säkerhet som mord och terrorism enligt The 1984 Polish Press Law. Media får inte uppmuntra till olaglig aktivitet, aktiviteter som strider mot samhällsmoralen eller samhällsnyttan. Media får inte innehålla diskriminerande inslag. Polish Press Law uttrycker även att statliga institutioner, ekonomiska entiteter och organisationer måste delge information till pressen. (Robertson)

I början av januari 2016 skrev president Duda under nya media lagar. Lagen gav regeringen, specifikt finansministern, rätten att tillsätta och avsätta chefer i den offentliga median, alltså på statliga TV- och radiokanaler, och det är inte längre ett jobb som utförs av KRRiT. (BBC, *Polish media laws: Government takes control of state media*, 2016) Han ska eventuellt ha skrivit under lagarna för att han vill att media ska vara "opartisk, objektiv och pålitlig". PiS argumenterar att journalister inom media kanalerna är partiska emot dem i deras rapporter. (Day, 2016)

Ungefär 60% av hushållen i Polen har tillgång till internet men tillgängligheter ökar kraftigt eftersom allt fler invånare kopplar upp sig mot mobilt bredband. Efter demokratiseringen står

offentlig radio och tv under kontroll av regeringen men det finns en stor del privat radio och tv-kanaler. Polska tidningsmarknaden domineras av utländska ägare, stor del tyska. (Gruvö)

EU startade en undersökning kring frågan om de nya polska lagarna bryter mot EU:s demokrati regler. Premiärminister Beata Szydlo nekade till att regeringen skulle ha inskränkt demokratiska normer. Polska regeringens respons till EU:s undersökning var att säga att det är “standard procedur”. (BBC, *EU launches probe into new Polish laws*, 2016)

I Mars fastställde Konstitutionella Domstolen att tillägget inte är tillmötesgående med den polska konstitutionen. Polska regeringen ser denna dom som icke-bindande då den inte var baserad på de nya reglerna som introducerades med tillägget och vägrar att publicera domen, ett bindande villkor för att få juridisk validitet. (Radio Poland, 2016). Andrzej Rzepliński, överdomare, sa att domstolen funnit sektioner i lagen från december som inte linjerar med Polska konstitutionen. Han menar att regeringen motsätter sig den ärliga och riktiga funktionen av konstitutionella domstolen genom att komma emellan dess oberoende och separation från annan makt och därigenom strider mot principen av “rule of law” (The Guardian, 2016). Konstitutionella domstolen avvisade lagstiftningen som ökar regeringens inflytande över domstolsbeslut, som fördjupar en konstitutionell standoff som oroar statens allianser. Domstolen annullerade lagstiftningen som satts i kraft av Polens regering, som delat Polen i flera månader och som utlöste protester från oppositionen. Domstolen sa att lagstiftningen som godkändes i december av parlamentet, skulle underminera dess förmåga att fördela rättvisa och var därför inte konstitutionell. Regeringen fortsatte att motsäga domstolen, och premiärminister Beata Szydlo sa i förväg att hon inte skulle följa domen. Regeringen trotsar domstolens rätt att uttala sig i frågan. Regeringen möter internationell tryck för att erkänna domstolens beslut och utomstående internationella regeringar har för den mesta delen tagit oppositionens sida, som hävdar att regeringens senaste drag försvagat maktfördelningen och gränsar till autokratisk. (Sobczyk, 2016)

Samtidigt menade sittande regeringen att domstolens makt var allt för stor och att domstolen motarbetat regeringen. Regeringen hävdar även att domstolen ska ha varit partisk med fördetta parlamentet (Szary, 2016). Deras media lag påverkar endast offentlig media och inte privat. Presidenten Duda ska eventuellt ha skrivit under lagarna för att han vill att media ska vara “opartisk, objektiv och pålitlig” - PiS argumenterar att journalister inom media kanalerna är partiska emot dem i deras rapporter (Day, 2016).

Lagarna kring nationell media är den senaste i en rad rättsliga försök av PiS regering att ta kontroll över ett antal institutioner, något som har skapat en växande men än så länge ineffektiv opposition, både nationellt och internationellt. (Cienski, *New media law gives Polish government fuller control*, 2015) PiS har motsatt sig och ignorerat kritik, och argumenterat för att oppositionen använder sig av demokrati som en ursäkt för att få igenom sina intressen. Tjänstemän ur partiet menar på att deras vinst gett dem mandat att införa betydande förändring i Polen. (DW, 2015) Partiet hade tusentals av demonstranter ut på polska gator i december och medlemmar av Europeiska kommissionen och andra institutioner har uttryckt oro om vilken riktning landet tagit men ingen har hindrat PiS. (Cienski, *New media law gives Polish government fuller control*, 2015) Freedom House menar på att man ska vara oroliga över Polens situation och ta “attacken på juridiska oberoendet och andra delar av demokrati” på allvar - även att de upplyser om långsiktiga problem i form av en besvärande regional trend (Csaky, 2015).

5. 2. Tjeckien

Landet har sedan självständigheten 1 januari 1993 utvecklat demokratiska och marknadsekonomiska institutioner. Landet klassas som en parlamentarisk demokrati med en undre kammare, folkförsamlingen samt en övre kammare, senaten (Hansson). Uppdelningen fastställs i landets konstitution, att den lagstiftande makten vilar hos ett parlament med två kamrar. Den undre kammaren, med 200 ledamöter sväljs via proportionellt valsysteem vart fjärde år medan den övre kammaren består av 81 medlemmar som väljs av enmansvalkretsar enligt ett roterande system vart sjätte år. Den primära uppgiften för den övre kammaren är att bromsa den lagstiftande processen. Både övre kammaren samt presidenten har möjlighet att lägga veto mot den undre kammarens lagförslag. Efter en författningsändring 2012 väljs presidenten av befolkningen men ämbetet är främst symbolist (Schmidt, Johansson, Braun). I artikel 18 stadgas att alla val ska vara allmänna, lika och baseras på direkt rösträtt där alla medborgare som fyllt arton år har rätt till att rösta i landets val (The Constitution of the Czech Republic, 1992).

Ett vitalt organ i Tjeckien är landets konstitutionsdomstol. Hur organet får agera är lagstadgat i konstitutionen. I kapitel fyra, artikel 83 fastställs att konstitutionsdomstolens roll är som ett rättsligt organ vars uppgift är att skydda konstitutionen. Artikel 84 beskrivs domstolens sammansättning vilket ska bestå av femton domare som väljs på en period av tio år. Paragraf två i artikeln fastställer att alla domare väljs av presidenten men måste godkännas av senaten samt att medborgare med integritet, är berättigade att väjas av senaten men kräver en universitet examen i lag och rätt med minst tio års erfarenhet av juridiskt är valbara som domare av konstitutionsdomstolen. Artikel 85 stadgar att alla domare som svärs in måste avlägga en ed där de lovar att skydda individens naturliga rättigheter samt rättigheterna hos varje medborgare, att följa den konstitutionella lagen samt gör beslut efter domarens bästa övertygelse, oberoende och opartiska bedömning (The Constitution of the Czech Republic, 1992).

Om domaren vägrar svära eden eller tar den med reservationer kommer han eller hon inte värderas som invald. Artikel 87 förklarar i vilka ärenden domstolen får döma i; 1) att ogiltigförklara lag eller individuella reserveringar i fall de strider mot den konstitutionella ordningen. 2) Att upphäva lagar eller individuella reserveringar om de är i konflikt med den konstitutionella ordningen eller existerande lag. 3) Konstitutionella klagomål mot lokala

organ mot olaga stats intrång. 4) Konstitutionella klagomål mot slutgiltiga beslut eller andra offentliga interventioner i konstitutionellt garanterade rättigheter och friheter. 5) Överklagande av beslut kring godkännandet av val av representanter eller senatorer. 6) Tvivel kring förlust av behörighet och oförenlighet av representanter eller senatorer enligt artikel 25. 7) Konstitutionella anspråk mot presidenten av senaten i enlighet med artikel 65 paragraf två. 8) På förslag av presidenten att avsätta representanter från folkförsamlingen eller senatorer i enlighet med artikel 66. 9) De åtgärder som krävs för att implementera den internationella domstolen vilket är bindande för Tjeckien om de inte kan göra något annat. 10) Om beslutet att upplösa ett politiskt parti samt andra beslut som berör politiska partier är i enighet med konstitutionen eller andra lagar. 11) Bestämna i behörighetstvister mellan statliga organ och territoriellt självbestämmande organ vilket inte tillhör andra organ. I paragraf två i artikel 87 står det att konstitutionsdomstolen bestämmer om överensstämmelsen av internationella överenskommelser genom artikel 10 och artikel 49 av den konstitutionella ordningen innan lagen ratificeras. Paragraf tre stadgar att istället för konstitutionsdomstolen kan hösta förvaltningsdomstolen döma i ärenden som rör upphävandet av rättsliga bestämmelser eller individuella bestämmelser om de är i konflikt med lagen. Eller i ärenden som rör det tvister mellan statliga organ och territoriellt självstyrande organ (The Constitution of the Czech Republic, 1992).

Pressfriheten i landet har haft en kort historia på grund av landets enande 1993. Innan självständigheten 1993 under den tyska ockupationen 1939-45 var alla medier censurerade. Efter andra världskriget slut till och med 1989 då landet tillhörde östblocket kontrollerades samtliga medier av det kommunistiska partiet. Tjeckiens första år sedan landet enades 1993 präglades av demokratisering och privatisering men tack vare ny teknik inom IT-sektorn skapades nya affärsmodeller (Gruvö).

Efter kommunismens fall avreglerades mediamarknaden vilket gör att det inte finns några restriktioner mot utländskt ägande. Det innebär att stora delar av den Tjeckiska media industrin kontrolleras av företag från andra länder. Ungefär 70% av hushållen i Tjeckien har tillgång till internet men tillgängligheter ökar kraftigt eftersom allt fler invånare kopplar upp sig mot mobilt bredband. Utländska operatörer dominerar mobilmarknaden där tyska T-Mobile, spanska O2 och engelska Vodafone är störst. I Tv sektorn finns, Česká Televize (ČT) som idag är ett public-service bolag med fyra kanaler 2012. Det finns även ett femtontal rikstäckande kanaler ägda av privata bolag som Nova, Time Warner och Prima. Utöver det finns ett hundratals kabel- tv kanaler. I radio sektorn finns förutom den statligt ägda radion

finns ett 70-tal nationella och regionala kanaler ägda av privata företag. Det existerar även ett 70-tal dagstidningar där bland sju nationella majoriteten närmare 80% ägs av tyska och schweiziska förlagshus (Gruvö). Det gör att bedömningar kan göras att Tjeckiska politiker har sedan självständigheten respekterat och välkomnat utländska investerare som inget annat land i regionen har gjort, vilket visar på en stor del av förtroende av investerare i Tjeckiens institutioner och rättsstaten (Laca, Chamonikolas, 2016).

I konstitutionen, kapitel ett om de fundamentala bestämmelserna artikel 3, ratificeras att den Tjeckiska konstitutionen innefattar ”The Charter of Fundamental Rights and Freedom” (The Constitution of the Czech Republic, 1992). I stadgan om de fundamentala rättigheterna och friheternas andra avdelning om politiska rättigheter, artikel 17 står det skrivet att medborgare har rätt till yttrandefrihet samt rätten till information. I artikeln garanteras rätten att uttrycka sin åsikt i tal, skrift och press, i bilder samt andra former av uttryck samt rättigheten att söka, ta emot, och sprida idéer och information oberoende av statens gränser. Den stadgar även att censur icke är tillåtet. Medborgare har även rätt att söka, ta emot och sprida idéer och information oberoende av statens gränser. Rätten till yttrandefrihet samt rätten att söka och sprida information kan begränsas i lag i fall det behövs skydda rättigheten och friheten av andra individer inom staten, skydda själva staten, allmän säkerhet, hälsa samt moral. Sist tar artikel sjutton upp att statliga organ och territoriella själv styrande organ måste på passande sätt delge information om organens aktiviteter. Förhållanden och implementation ska där med stadgas i lag (The Charter of Fundamental Rights and Freedom, 1993). Därmed kan det slutsatser att Tjeckiens konstitutionsdomstol bär många likheter i struktur och funktion med de Österrikiska och Tyska konstitutionsdomstolarna som är rotad i konceptet om konstitutionella jurisdiktioner samt konstitutionell granskning (Bobek, 2006).

År 2000 antogs en ny presslag som ger journalister rätt att skydda källor. Trots lagen dömdes 2008 en journalist till böter efter att ha vägrat att avslöja sina källor för en åklagare. Domen, cementerades av hovrätten 2009 vilket kritiserades av Reportrar utan gränser som uttryckte oro över pressfrihet i Tjeckien (Holmertz, 2013). I april 2009 trädde en lag i kraft som innebär att det är olagligt att publicera information som kommit i besittning genom telefon avlyssning av polis eller av annan part. Förutom det förbjuder lagen att publicera information om individer som är inblandade i särskilda brott utan deras medgivande. International Press Institute har kritiserat lagen för att möjliggöra självcensur bland journalister (Utrikesdepartementets rapport, 2010). Freedom House har yttrat oro över att rika affärsmän

på senare år köper upp media i landet där med kan mediernas koncentration och oberoende ifrågasättas(Freedom house).

6. Diskussion och Analys

6.1 Diskussion kring Polen och Tjeckien

6.1.1 Polen

Genom att undersöka Polen finner vi att den sittande regeringen har sedan de kommit till makten aktivt jobbat för att begränsa konstitutionsdomstolens makt i landet som har möjliggjort att yttrandefriheten och pressfriheten har kunnat begränsas. Då ledande partiet PiS genom lag begränsat institutioner, som juridiska sektorn samt media sektorn, har de ökat parlamentets inflytande och verkställande makt ytterligare. Den polska konstitutionen innehåller skydd för demokratiska rättigheter så som yttrandefrihet. Det kan dock ifrågasättas om konstitutionen verkligen följs i praktiken i och med att regeringen har kunnat genomföra lagförslag som begränsar rätten till yttrandefrihet. Konstitutionsdomstolen anser att den inte konstitutionen följs men de är försvagade av regeringen så de kan där med inte agera. Kritik har förts mot regeringens handlingar både internt och internationellt, kritik som är relativt obesvarad av regeringen, som tyder på att det finns en opposition i landet samt flera internationella organisationer som anser att Polens demokrati är under hot.

6.1.2 Tjeckien

Genom att undersöka förhållanden i Tjeckien har exempel belysts då yttrandefrihet inte upprätthålls genom att belysa fallet med journalisten som dömdes till böter för att ha skyddat en källa samt lagförslaget som trädde i kraft som möjliggör självcensur trots att censur är förbjudet i landet sist även uppköpandet av medier av rika affärsmän. Sätts dessa fynd i ett större Europeiskt perspektiv går det troligtvis att finna liknande exempel i andra Europeiska länder där enstaka domar eller lagförslag går emot redan stadgad lag. Därmed anser vi att slutsatsen kan dras att situationen i Tjeckien ter sig annorlunda än i Polen. I en jämförelse mellan länderna går det att uppmärksamma att i Tjeckien upplevs inga tendenser att regeringen arbetar för att begränsa konstitutionsdomstolen som vi uppmärksammat är fallet med Polen, vi ser i sin tur inte framarbetandet av lagförslag som begränsar yttrandefrihet i Tjeckien som sker i Polen. Slutsatsen blir därmed att Tjeckiens konstitutionsdomstol fungerar bättre och inte utmanats så som i Polen.

Därmed blir slutsatsen av jämförelsen mellan Polen och Tjeckien att det finns en faktor som skiljer länderna åt, problematiken hos en begränsad konstitutionsdomstol. Specifikt att i Polens fall försvagas domstolens roll då regeringen bygger sig själv starkare och begränsar domstolens handlingskraft. Att göra sig av med viktiga sektorer som är till för granskning sätter Polen i en problematisk situation utan institutioner som skyddar demokratin. Vanberg (2015) pekade på som vi nämnt att det krävs att institutioner med verkställande makt respekterar och följer konstitutionella domstolens beslut. Vi ser att polska konstitutionella domstolens makt har minskats då regeringen ändrade spelreglerna samt att regeringen ignorerat domstolens beslut vilket gjorde det möjligt för regeringen att rösta igenom lagförslag som strider mot konstitutionen. Vi ser att konstitutionsdomstolen redan från början har varit svag då de inte har kunnat skydda sig mot regeringens begränsande. Viljan hos regeringen att motsätta sig konstitutionsdomstolen är däremot inte grunden till problemet, trots att det är en starkt bidragande faktor. Vi menar att regeringens vilja skulle ha mindre betydelse om konstitutionsdomstolen hade varit stark nog att skydda konstitutionen mot attacker. Regeringens avvärjning av domstolen gör att den i första hand måste skydda sig själv och i andra hand värna om att upprätthållandet av konstitutionen. Därmed ser vi att resultaten underbygger vår hypotes i och med att resultatet visar på att Polens konstitutionsdomstol inte fungerar samt respekteras enligt demokratiska principer.

6.2 Varför kan inte Davenport och Armstrong samt Merkel kan fungera som förklarings teorier

6.2.1 Davenport och Armstrong

Davenport och Armstrongs teori upplevs som applicerbar till nyligen konsoliderade länder eller länder som ska konsolideras i och med att teorin syftar till att man i ett land måste införa demokratiska värden och fungerande demokratiska institutioner i länder för att dämpa förtryck av demokratiska rättigheter. Författarna menar där med när sådana värden och institutioner införts så kommer förtryck bli lindrigare samt tillslut upphöra. Polen och Tjeckien är demokratier som jobbar efter demokratiska värden med demokratiska institutioner med andra ord har en sådan tröskel som Davenport och Armstrong syftar till redan införts. Teorin förklarar inte hur det kommer sig i Polens fall att en regering kan “ta sig förbi” en

konstitutionell institution som konstitutionsdomstolens makt och göra sig till den mäktigaste spelaren i landet.

6.2.2 Merkel

Merkel å andra sidan visar på att det inte finns en specifik faktor som skapar en icke-fungerande, “defekter” i demokratier. Författaren menar på att det går att urskilja kombinationer av variabler varför defekter uppkommer och skapar problematiska demokratier. Teori går inte att applicera i Polens fall då vi har kommit fram till att yttrandefrihet och pressfrihet inte skyddas på grund av att konstitutionsdomstolen inte har den makt domstolen borde för att regeringen har begränsat dem.

6.3 Varför Schmitt kan förklara vad som händer i Polen

Schmitt säger i sin teori att, för att värderas som en liberal demokrati måste den vara en “vigilant democracy” beväpnad med vapen för att kunna skydda sig mot motståndare mot den liberal grunden landet har bildats på. Genom att exemplifiera Tysklands The Basic Law för att visa på artiklar som ligger till grund för att vara “vapnen” som skyddar individers rättigheter som stadgar att den som bryter mot exempelvis rätten till yttrandefrihet och pressfrihet ska få dessa rättigheter tagna ifrån sig. Konstitutionsdomstolen blir där med det högsta beslutsfattande organet som för att döma om inskränkningar på rättigheter. Schmitt påpekar att Tysklands hårda konstitution härstammar från oviljan att uppleva att en individ kan förskaffa sig så stor makt som Hitler gjorde för att skapa tredje riket. Där med gjorde konstitutionens författare bakom The basic law “diktator-säker” för att kunna motstå alla totalitära försök att förstöra demokrat i landet.

6.3.1 Schmitt applicerat på Polen

I Polens fall kan teorin om “vigilant democracy” appliceras så till vida att konstatera att landet inte har haft några vapen för att kunna stå emot anti- liberala krafter som utgör partiet PiS. I och med att PiS aktivt har arbetat för att stärka nationens intresse och med valet fick majoritet i parlamentet har regeringen kunnat rösta igenom förslag de anser i nationens bästa.

Regeringen har tack vare sin majoritet kunnat omorganisera domstolen, begränsa perioderna domarna sitter i domstolen, försvårat för domstolen att ta beslut genom att kräva att 13 av 15

domare behövs för att fatta beslut där med två tredjedelars majoritet i förhållande till dagens enkla majoritet. Regeringen har även kunnat förlänga väntetiden på domar till tre till sex månader i förhållande till den tidigare väntetiden på två veckor. Där med har regeringen kunnat förlama domstolen och underminera dess makt att hålla landets regering ansvarig inför konstitutionen. På grund av detta har sedan regeringen kunnat föra igenom lagförslaget om begränsade yttrandefrihet för att konstitutionsdomstolen inte har någon makt att försvara demokratiska rättigheter.

Schmitt argumenterar för att Tysklands konstitution och dess "vapen" är originella i sitt slag på grund av landets historia och oviljan över att få uppleva att någon tar makten på samma sätt som Hitler gjorde. Där med kan en liknelse göras mellan Polen och den tyska republiken innan Hitlers maktövertagande görs i och med att Tysklands formella system inte hade några vapen som kunde skydda mot Hitlers maktövertagande och efter vår undersökning av Polen kan konstatera att inte Polen hade innan PiS och Dudas regering tillträdde. Där tar liknelsen slut i och med att Tyskland efter andra världskrigets slut skapade en stark konstitution för att händelserna under Hitlers styre aldrig mer skulle kunna hända igen.

6.3.2 Schmitts teori besvarar frågeställningen

Slutsatsen av applicerandet av Schmitt blir där med att teorin har relevans i att förklara vad som händer i Polen. I och med att teori lyfter fram en avsaknad av tillräckliga konstitutionella vapen för konstitutionsdomstol ska kunna hävda sin makt mot regeringen. Det som var det avgörande ögonblicket i Polen var när Dudas regering fick majoritet i landet parlament trots flerpartisystem och där med fick överväldigande makt i landet vilket inte konstitutionen skyddar mot. På grund av majoriteten i parlamentet har regeringen kunnat rösta igenom förslag för att öka sin makt och göra sin regering till den starkaste maktspelaren i landet och där med begränsa konstitutionsdomstolens makt. Där med kan det konstateras att undersökningens frågeställning kan besvaras; *Vad är det som gör ett demokratiskt land som Polen kan överge vissa demokratiska rättigheter och där med utöva inskränkningar mot yttrandefrihet och pressfrihet?* Genom Schmitt kan vi komma till slutgiltiga slutsatsen att i Polens fall är det en försvagad konstitutionsdomstol som möjliggör för regeringen att kunna rösta igenom lagförslag som begränsa landets media och yttrandefrihet för att domstolen inte längre kan skydda dessa värden. Där med kan Polens demokrati i större grad vara hotad då en fungerande konstitutionsdomstol är viktig för att granska, skydda och upprätthålla demokrati satts ur spel av regeringen.

6.4 Resultatet i ett bredare sammanhang

Genom undersökningen har en slutsats kunnat dras om “tillståndet” som ämnades att undersökas, hur demokratiska rättigheter kunnat begränsas i Polen. Slutsatsen blev att regeringen har begränsat konstitutionsdomstolens makt till den grad att domstolen står maktlös mot landets regering och där med inte kan skydda de demokratiska rättigheterna i landet. Det bekräftade hypotesen kring en icke fungerande konstitutionsdomstol i Polen.

Placeras resultatet av undersökningen i ett bredare sammanhang kan den uppmärksamma andra forskare att utvärdera de andra länderna i riskzonen exempelvis Ungern och Turkiet. För att undersöka om länderna besitter tillräckliga institutionella “vapen” för att garantera sig mot partier så som PiS i Polen som vill expandera sin makt och där med begränsar institutioner som krävs för att upprätthålla demokratiska rättigheter. Genom denna typen av analyser kan hjälp införas för att stärka länderna innan processer som upplevs i Polen idag påbörjas.

Det leder oss till följande slutsats: för att en demokrati ska vara utan risk för att bli hotad behöver den kunna skydda sig själv, den behöver fungerande institutioner som inte kan rubbas eller åsidosättas av partier som vill expandera sin egen makt i landet.

7. Källförteckning

Barak Aharon, 2002. "A Judge on Judging: The Role of a Supreme Court in a Democracy". Faculty Scholarship Series. Paper 3692.

BBC, 2016. "EU launches probe into new Polish laws". Tillgänglig: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35303912>. Hämtdatum: 2016-05-11

BBC, 2016. "Polish media laws: Government takes control of state media". Tillgänglig: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35257105>. Hämtdatum: 2016-05-11

Bobek Michael, 2006. "An Introduction to the Czech Legal System and Legal Resources Online"[elektronisk]. Tillgänglig: http://www.nyulawglobal.org/globalex/Czech_Republic.html#_2.4.3._The_Constitutional_Court. Hämtdatum: 2016- 05- 17

Brook Tommy, "Bakgrund" i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/polen>. Hämtdatum; 2016-05-08

Charter of fundamental rights and freedoms, 1993 [elektronisk]. Hämtad från Tjeckiens konstitutionsdomstols hemsida. Tillgänglig: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Pravni_uprava/AJ/Listina_English_version.pdf. Hämtdatum: 2016- 05- 09.

Ciensi Jan, 2015. "Poland's constitutional crisis goes international" i Politico, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.politico.eu/article/poland-constitution-crisis-kaczynski-duda/>. Hämtdatum: 2016-05-11

Ciensi, Jan, "New media law gives Polish government fuller control" i Politico, [elektronisk]. 2015-12-30. Tillgänglig: <http://www.politico.eu/article/poland-crisis-constitution-kaczynski-duda/> Hämtdatum: 2016-05-11

Constitution of the Czech Republic, 1992 [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.czechlegislation.com/en/1-1993-sb>. Hämtdatum; 2016- 05-11

Constitution of the Czech Republic, 1992 [elektronisk]. Tillgänglig: http://www.servat.unibe.ch/icl/ez00000_.html. Hämtdatum; 2016- 05 - 11

Constitution of The republic of Poland, 1997 [elektronisk]. Tillgänglig: https://www.constituteproject.org/constitution/Poland_1997.pdf. Hämtdatum: 2016-05-17

Constitution of The Republic of Poland, 1997 [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>. Hämtdatum; 2016-05-05

Csaky Zselyke, 2015. "Should We Be Worried about Poland?" i Freedom House [elektronisk]. Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/blog/should-we-be-worried-about-poland>. Hämtdatum: 2016-05-18

Czech Republic, 2015. "Freedom of the world" i Freedom House[elektronisk]. Tillgänglig:

<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/czech-republic> Hämtdatum; 2016- 05-09

Czech Republic, 2016. "Democracy Assistance & Election News" i ElectionGuide, [elektronisk]. Tillgängligt: <http://www.electionguide.org/countries/id/58/>. Hämtdatum: 2016-05-07

Dahl Robert A. 1998. "On democracy". New Haven : Yale University Press

Davenport Christian, David A. Armstrong, 2004. "Democracy and the Violation of Human Rights: A Statistical Analysis from 1976 to 1996". American Journal of Political Science, Vol. 48, No. 3, s. 538–554.

Day Matthew, 2016. "Poland's president signs controversial new media law" i The telegraph [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/poland/12088295/Polands-president-signs-controversial-new-media-law.html>. Hämtdatum: 2016-05-11

Deutsche Welle, 2015 (DW). "EU warns Poland on rule of law as constitutional crisis escalates"[elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.dw.com/en/eu-warns-poland-on-rule-of-law-as-constitutional-crisis-escalates/a-18937977>. Hämtdatum: 2016-05-11

Diamond Jay Larry, 2002. "Thinking about Hybrid regimes". Journal of Democracy, vol. 13. No 2, s. 21- 35.

Epstein Lee, Olga Shvetsova, Jack Knight, 2001. "The role of Constitutional Courts in the establishment and maintenance of democratic systems of government". Law & Society Review. Vol. 35. No. 1.

Esaiasson Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Lena Wängnerud, 2012. (Fjärde upplagan). "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad". Stockholm: Norstedts juridik.

Gruvö Jonas, "Massmedier", Tjeckien, i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tjeckien>. Hämtdatum; 2016-05-06

Gruvö Jonas, "Massmedier", Polen, i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/polen>. Hämtdatum; 2016-05-08

Habermas Jürgen, 2001. "Constitutional Democracy, A paradoxical Union or Contradictory principles?" Political Theory, Sage Publications. Vol 29. No. 6, s. 766- 781.

Hansson Anders, "Inledning" i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tjeckien>. Hämtdatum; 2016- 05- 06

Holmertz Gert, 2013, "Massmedier" i *Landguiden* [elektronisk]. Tillgängligt; <https://www.landguiden.se/Lander/Europa/Tjeckien/Politiskt-System>. Hämtdatum: 2016- 05-07

Kisilowski Maciej, 2015. "Poland's 'overnight court' breaks all the rules" i *Politico*. Tillgänglig: <http://www.politico.eu/article/law-vs-justice-poland-constitution-judges/>. Hämtdatum: 2016-05-13

Laca Peter, Laca Krystof Chamonikolas, 2016. "In a Bad Neighborhood, the Czech Republic Becomes Investor Haven" [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-28/in-a-bad-neighborhood-the-czech-republic-becomes-investor-haven>. Hämtdatum: 2016- 05- 17

Lowe Christian, 2015. "Andrzej Duda Elected Poland's New President, Incumbent Bronislaw Komorowski Concedes Defeat" i *Huffington Post*, [elektronisk]. Tillgänglig: http://www.huffingtonpost.com/2015/05/24/andrzej-duda-elected-president-poland_n_7432554.html. Hämtdatum: 2016-05-11

Merkel Wolfgang, 2004. "Embedded and defective democracies". Democratization, Routledge Taylor & Francis group, Vol. 11, No. 5, s. 33-58

Moskwa, Wojciech - Piotr Skolimowsk, 2015. "Poland's Duda Blasts EU 'Dictate of the Strong' on Migrants" i *Bloomberg*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-09-08/polish-president-blasts-eu-dictate-of-the-strong-on-migrants>. Hämtdatum: 2016-05-11

Radio Poland, 2016. "Poland's Constitutional Tribunal rules against swathe of legal changes", [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.thenews.pl/1/9/Artykul/243953,Poland%E2%80%99s-Constitutional-Tribunal-rules-against-swathe-of-legal-changes>. Hämtdatum: 2016-05-17

Regan M. Patrick, Errol A. Henderson, 2002. "Democracy, Threats and Political Repression in Developing Countries: Are Democracies Internally Less Violent?" *Third World Quarterly*, Vol. 23, No. 1, s. 119-136

Robertson Terry, "Press Laws", *Poland*, Press Referance. Hämtdatum: 2016-05-18.

Schmitt A, 2000. The basic law and the limits of toleration. *German Politics*, Vol. 9, No. 3, s. 145- 160

Schmidt af Frans - Andreas Johansson - Heinö Mats Braun, "Statsskick och politik" i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tjeckien>. Hämtdatum; 2016- 05- 06

Sobczyk, Martin M, 2016. "Poland's Constitutional Crisis Deepens After Top Court Annuls Law", i *The Wall Street Journal*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.wsj.com/articles/polands-constitutional-crisis-deepens-after-top-court-annuls-law-1457531887>. Hämtdatum: 2016-05-11

Swiecicki, Jakub - Arne Bengtsson, "Statsskick och politik" i *Nationalencyklopedin*, [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/polen>. Hämtdatum; 2016-05-06

Szary Wiktor, 2016. "Thousands rally against Polish govt as constitutional crisis deepens", [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.reuters.com/article/us-europe-poland-constitution-idUSKCN0WE0JK>. Hämtdatum: 2016-05-11

The Guardian, 2016. "Poland's legal reforms do not comply with constitution, court rules", [elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.theguardian.com/world/2016/mar/09/poland-constitutional-court-law-and-justice-government-reforms>. Hämtdatum: 2016-05-11

Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter, 2010. Från regeringens webbplats om mänskliga rättigheter [elektronisk]. Tillgänglig: <http://manskligarattigheter.dynamaster.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Tjeckien>. Hämtdatum: 2016-05-07.

Vanberg Georg, 2015. "Constitutional Courts in Comparative Perspective: A Theoretical Assessment". *Annu. Rev. Polit. Sci.* 18:167- 85.

Zakaria Fareed, 1997. "The Rise of Illiberal Democracy". *Foreign Affairs* [elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.foreignaffairs.org/articles/1997-11-01/rise-illiberal-democracy>
Hämtdatum: 2016-05-16